

Reflectie over de criteria uitvoeringsbesluiten 2016

Museumoverleg

Gezamenlijk standpunt landelijk en regionaal ingedeelde musea

20.02.2017

LANDELIJKE EN REGIONALE MUSEA: BELANG VAN SOLIDARITEIT

Deze tekst is het resultaat van een oefening van de musea die momenteel landelijk en regionaal zijn ingedeeld. We hanteren 'Museumoverleg' als term en die verwijst dus naar deze volledige groep musea.

De musea in Vlaanderen vinden elkaar steeds vaker en beter. Dat toont het Museumoverleg aan. Er is meer contact en uitwisseling tussen en met de landelijk erkende musea en de regionaal erkende musea. Het Museumoverleg vindt het positief dat er een constructieve dialoog is met het kabinet en de administratie. Vandaar dat het Museumoverleg er ook meteen mee instemde om input te geven voor de criteria van de uitvoeringsbesluiten. Na enige overpeinzing kwam het Museumoverleg evenwel tot het besef dat de vraag naar criteria niet strookt met een groeiende solidariteit en samenhang in de sector. Immers, als we zelf criteria gaan formuleren, zijn we er als sector zélf voor verantwoordelijk dat sommige collega's in de toekomst van erkenning en subsidiëring worden uitgesloten. En dat is een verantwoordelijkheid die het Museumoverleg niet wenst te nemen. Het Museumoverleg hoopt dat het kabinet en de administratie begrip hebben voor deze positie.

Het Museumoverleg heeft de oefening gedaan, maar tegen de achtergrond van deze fundamentele kanttekening. We wensen nog op te merken dat we ons gezien de zeer strakke timing en de laattijdige ontvangst van documenten, hebben geconcentreerd op een bespreking van de criteria uit het CED van 2012 en het Protocol van 2008 en dat we nog niet gekomen zijn tot een bespreking van de nieuwe.

Het Museumoverleg pleit ervoor om de beschrijvingen in de uitvoeringsbesluiten niet te gedetailleerd te maken. Details en omschrijvingen zijn volgens ons beter op hun plaats in een handleiding.

Wat is 'regionaal'? 'Wat is landelijk'? Deze vragen moeten we heel duidelijk beantwoord krijgen, maar het was niet mogelijk om dit onderscheid (gezien de zeer korte tijd) heel helder te bepalen. Dit is een belangrijke oefening, voor de overheid, maar ook voor de musea zelf. De (huidige) regionaal ingedeelde musea willen hier zelf een oefening rond organiseren om te vermijden dat 'regionaal' als een louter geografische categorie wordt gehanteerd. En dit terwijl de reikwijdte ook thematisch of nog anders kan zijn. Misschien dat de term 'bovenlokaal' meer geschikt zou zijn of misschien zijn er nog andere termen mogelijk?

Wordt er een waterval-systeem voorzien? Als een museum landelijk indient en hij haalt het niet: is een regionale indeling dan een 'logisch' gevolg of is er dan gewoonweg geen indeling meer mogelijk?

Voor het Museumoverleg blijven samenwerking en netwerking essentieel voor een duurzame toekomst. De huidige regionale musea pleiten er dan ook voor om bepaalde functies in een netwerk uit te bouwen. Een concreet voorbeeld is de depotwerking van regionale musea.

Het digitaal beleid staat nu in de tabel 'overkoepelende thema's'. Het Museumoverleg pleit ervoor om aandacht voor het digitale te laten terugkomen bij elke functie.

Criterium 'Belang van de collectie cultureel erfgoed'

We behouden alles uit het vorige decreet. In het geel staat wat wordt toegevoegd.

<i>Cultureel erfgoedinstelling</i>	<i>Landelijk</i>	<i>Regionaal</i>
<p>Beschikken over een collectie cultureel erfgoed die minstens van landelijk of internationaal belang is en die internationaal wordt erkend.</p> <p>Dit wordt beoordeeld aan de hand van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de oorsprong, de samenstelling, de samenhang, het profiel en de waarde van de collectie cultureel erfgoed; - de positionering van de collectie cultureel erfgoed ten opzichte van andere relevante spelers in binnen- en buitenland. 	<p>Beschikken over een collectie cultureel erfgoed die van landelijk of internationaal belang is.</p> <p>Dit wordt beoordeeld aan de hand van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de oorsprong, de samenstelling, de samenhang, het profiel en de waarde van de collectie cultureel erfgoed; - de positionering van de collectie cultureel erfgoed ten opzichte van andere relevante spelers in binnen- en buitenland. 	<p>Beschikken over een collectie cultureel erfgoed inhoudelijk of thematisch van regionaal belang.</p> <p>Dit wordt beoordeeld aan de hand van:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de oorsprong, de samenstelling, de samenhang, het profiel en de waarde van de collectie cultureel erfgoed; • de positionering van de collectie cultureel erfgoed ten opzichte van andere relevante spelers in Vlaanderen en regio.

Kwaliteit uitvoer functie 'Herkennen en verzamelen'

Zie het geel voor aanpassingen. Bij een *cultureel erfgoedinstelling* wordt verwacht dat er reeds collectiemobiliteit en een afgestemd (belang van complementariteit tussen collecties) verwervings- en afstotingsbeleid aanwezig zijn terwijl bij een *landelijke erkenning* een visie op deze aspecten voorsnog volstaat. Bij de *regionale erkenning* schrappen we de aanduiding dat de helft moet geregistreerd zijn. 'Digitaal' vervangt 'geautomatiseerd'.

<i>Cultureel erfgoedinstelling</i>	<i>Landelijk</i>	<i>Regionaal</i>
<p>Uitoefenen van de basisfunctie op een kwaliteitsvolle manier en daarbij de internationaal aanvaarde standaarden hanteren.</p> <p>Dit wordt beoordeeld aan de hand van:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het collectiebeleid, 	<p>Uitoefenen van de basisfunctie op een kwaliteitsvolle manier en daarbij de internationaal aanvaarde standaarden hanteren.</p> <p>Dit wordt beoordeeld aan de hand van:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het collectiebeleid, rekening houdend 	<p>Uitoefenen van de basisfunctie op een kwaliteitsvolle en evenwichtige manier binnen een regionale profilering van de werking.</p> <p>Dit wordt beoordeeld aan de hand van:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een collectieplan (niet expliciet vernoemd);

<p>rekening houdend met het <u>profiel en de samenhang van de collectie</u>, de <u>collectiemobiliteit en het afgestemde verwervings- en afstotingsbeleid</u>;</p> <ul style="list-style-type: none"> • de wijze waarop dit beleid is beschreven en geïntegreerd in het collectieplan. • de wijze waarop de collectie geïnventariseerd is; daarbij beschikken over een digitale collectieregistratie en -administratie waarvan de informatie toegankelijk is voor verschillende gebruikers. 	<p>met het <u>profiel en de samenhang van de collectie</u>, de <u>visie op collectiemobiliteit en het verwervings- en afstotingsbeleid</u>;</p> <ul style="list-style-type: none"> • de wijze waarop dit beleid is beschreven en geïntegreerd in het collectieplan. • de wijze waarop de collectie geïnventariseerd is; daarbij beschikken over een digitale collectieregistratie en -administratie waarvan de informatie toegankelijk is voor verschillende gebruikers. 	<ul style="list-style-type: none"> • beschikken over een digitale collectieregistratie.
---	--	---

Kwaliteit uitvoer functie 'Behouden en borgen'

Het begrip 'materiële' moet weg omdat 'borgen' er is bijgekomen wat verwijst naar het 'immateriële' van een collectie. Ook 'geautomatiseerde' moet vervangen worden door 'digitale'. Voor de handleiding zouden we voor wat betreft restauratie-ateliers het volgende willen suggereren voor de indeling als *cultureel erfgoedinstelling*: 'organisaties die een actieve conservatie-praktijk uitbouwen, worden daarvoor gehonoreerd. En dit weerspiegelt zich in de hoogte van de toegekende werkingsmiddelen.'

<i>Cultureel erfgoedinstelling</i>	<i>Landelijk</i>	<i>Regionaal</i>
Zie criteria <i>landelijk</i>	<p>Uitoefenen van de basisfuncties op een kwaliteitsvolle manier en daarbij de internationaal aanvaarde standaarden hanteren. Dit wordt beoordeeld aan de hand van:</p> <p>a) de toestand van de collectie cultureel erfgoed, de actieve en passieve maatregelen tot behoud</p>	<p>Uitoefenen van een kwaliteitsvol preventief, passief en actief beleid m.b.t. behouden en borgen van de collectie.</p>

	<p>ervan en de wijze waarop deze maatregelen afgestemd zijn met het collectieplan;</p> <p>b) de wijze waarop de collectie geïnventariseerd is; het museum of de culturele archiefinstelling beschikt daarbij over een digitale collectieregistratie en -administratie waarvan de informatie toegankelijk is voor verschillende gebruikers;</p> <p>c) het beschikken over een veiligheids- en calamiteitenplan en de kwaliteit ervan;</p>	
--	--	--

Kwaliteit uitvoer functie 'Onderzoeken'

Het verschil tussen *cultureel erfgoedinstelling* en *landelijke* erkenning situeert zich op het vlak van de maatschappelijke valorisatie van het wetenschappelijk onderzoek. Ook zijn er enkele suggesties voor onderzoek bij een regionale erkenning. **Zie het geel voor aanpassingen.**

<i>Cultureel erfgoedinstelling</i>	<i>Landelijk</i>	<i>Regionaal</i>
<p>Uitoefenen van de basisfuncties op een kwaliteitsvolle manier en daarbij de internationaal aanvaarde standaarden hanteren. Dit wordt beoordeeld aan de hand van:</p> <p>a) het uitvoeren van eigen wetenschappelijk onderzoek over de collectie cultureel erfgoed;</p> <p>b) derden stimuleren en faciliteren tot het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek over de collectie cultureel erfgoed;</p> <p>c) het ontsluiten van het</p>	<p>Uitoefenen van de basisfuncties op een kwaliteitsvolle manier en daarbij de internationaal aanvaarde standaarden hanteren. Dit wordt beoordeeld aan de hand van:</p> <p>a) het uitvoeren van eigen wetenschappelijk onderzoek over de collectie cultureel erfgoed;</p> <p>b) derden stimuleren en faciliteren tot het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek over de collectie cultureel erfgoed;</p> <p>c) het ontsluiten van het</p>	<p>Vervullen van de basisfunctie. Dit wordt beoordeeld aan de hand van:</p> <p>a) wetenschappelijk onderzoek over de collectie cultureel erfgoed stimuleert, ondersteunt of uitvoert;</p> <p>b) het delen en ontsluiten van het wetenschappelijk onderzoek</p>

<p>wetenschappelijk onderzoek, ondermeer door het te gebruiken als basis voor de presentatie van de collectie cultureel erfgoed</p> <p>d) het maatschappelijk valoriseren van het wetenschappelijk onderzoek</p> <p>e) het ontsluiten van het wetenschappelijk onderzoek via internationale kanalen (deelname aan congressen, internationale publicaties)</p>	<p>wetenschappelijk onderzoek, ondermeer door het te gebruiken als basis voor de presentatie van de collectie cultureel erfgoed</p>	
---	---	--

Kwaliteit uitvoer functie 'Presenteren en toeleiden'

Het Museumoverleg vindt het niet meer van deze tijd om een onderscheid te maken tussen een permanente (vaste) collectiepresentatie en een tijdelijk tentoonstellingsbeleid. We willen eerder pleiten voor een dynamisch presentatiebeleid waarbij het bijvoorbeeld mogelijk is om een vaste presentatie te hebben waar geregeld tijdelijke ingrepen worden gedaan. Het tonen van de eigen collectie is belangrijk, maar die hoeft niet per definitie voortdurend in het eigen museum zichtbaar te zijn. Als de collectie geregeld op een andere plek te bezichtigen is, wordt ze ook getoond. De voorwaarden voor het tonen van de eigen collectie zou in de handleiding meer in detail uitgewerkt kunnen worden. Als het gaat over de infrastructuur om te presenteren, vraagt het Museumoverleg om dit concept open te trekken. Steeds vaker werken musea op verschillende plekken in een stad en bevindt de museale werking zich dus niet meer exclusief op 1 plek. In de handleiding zou dit aspect ook verder uitgewerkt kunnen worden.

De termen 'passief' en 'actief' inzake publieksbegeleiding worden in de praktijk niet meer gebruikt. Ze zijn gedateerd en worden dus beter niet meer opgenomen.

Voor musea is het soms relevanter om op andere uren dan de kantooruren open te zijn. Het Museumoverleg pleit er dan ook voor om de bepaling 'dagen' te veranderen in 'uren'.

Musea werken voor een heel uiteenlopende doelgroepen: kinderen en jongeren moeten dan ook overal als specifieke doelgroep worden geschrappt.

De focus mag niet meer alleen liggen op het fysiek presenteren en toeleiden: het digitaal presenteren en toeleiden is minstens even belangrijk.

Voorwaarden die met prijszetting te maken hebben, moeten uit het uitvoeringsbesluit.

De notie 'fysieke beperking' moet geschrappt worden. Het Museumoverleg pleit voor het opnemen van een criterium 'streven naar maximale toegankelijkheid'.

Het criterium 'geografische reikwijdte van het publieksbereik' is moeilijk houdbaar. De vraag is of het 'geografische' zo essentieel is? Wat dan met andere reikwijdtes zoals de demografische ... etc. Een alternatief zou kunnen zijn om het eenvoudigweg te hebben over 'Publieksbereik'.

Over het opnemen van ‘publieksonderzoek’ als criterium lopen de meningen uiteen. De musea zijn niet unaniem overtuigd van het belang van publieksonderzoek (of de huidige manier om aan publieksonderzoek te doen). Het Museumoverleg vraagt aan de overheid om te onderzoeken welke alternatieve manieren er zijn om aan publieksonderzoek te doen en om daarin te investeren.

Voor het Museumoverleg zijn bezoekerscijfers belangrijk maar ook heel relatief. Absolute cijfers moeten steeds worden afgewogen tegenover kwalitatieve criteria. Als een museum sterk inzet op heel specifieke doelgroepen, en op een intensieve, participatieve manier met hen werkt, is er duidelijk een sterke, kwalitatieve publiekswerking aanwezig, maar dit zal niet in absolute cijfers worden weerspiegeld. Het Museumoverleg ziet in het algemeen dus een tegenstrijdigheid tussen de focus op ‘publieksbereik’ of het kwantificeren van publiek enerzijds en de idee van ‘participatie’ (co-creatie, werken met gemeenschappen) anderzijds.

Cijfers mogen niet als een criterium worden gezien om musea op af te rekenen: ze zijn geen beoordelingscriterium. Cijfers zouden steeds ‘becommentarieerd’ moeten worden aangeleverd: gaat het om betalende bezoekers, evententiële bezoekers, ...)?

Als er cijfers moeten aangeleverd worden, is het bovendien belangrijk om te bekijken in hoeverre een bestaand instrument zoals het Cijferboek daarvoor kan dienen.

Het verschil tussen *cultureel erfgoedinstelling* en *landelijke erkenning* situeert zich vooral op het vlak van de internationale communicatie en doelgroepenwerking.

Zie het geel voor aanpassingen.

<i>Cultureel erfgoedinstelling</i>	<i>Landelijk</i>	<i>Regionaal</i>
Het beschikken over een dynamisch presentatiebeleid met voldoende respect voor de eigen collectie.	Het beschikken over een dynamisch presentatiebeleid met voldoende respect voor de eigen collectie.	Het beschikken over een dynamisch presentatiebeleid met voldoende respect voor de eigen collectie.
Er is een internationaal publieksbereik?	Er is een landelijk publieksbereik?	Er is een bovenlokaal publieksbereik?
Het beschikken over een doelgroepgerichte publiekswerking met bijzondere aandacht voor internationale doelgroepen.	Het beschikken over een doelgroepgerichte publiekswerking.	Het beschikken over een doelgroepgerichte publiekswerking.
Het beschikken over een internationaal communicatie- en marketingbeleid.	Het beschikken over een communicatie- en marketingbeleid.	Het beschikken over een doelgroepgericht communicatiebeleid dat ontwikkeld is op basis van kennis over het publiek .
Het hele jaar geopend zijn voor individuele bezoekers: ten minste 36 uur per week, met een vaste sluitingsperiode van maximaal twee weken. Een langere sluitingsperiode	Het hele jaar geopend zijn voor individuele bezoekers: ten minste 36 uur per week, met een vaste sluitingsperiode van maximaal twee weken. Een langere sluitingsperiode kan gemotiveerd worden vanuit de omgang met de	Het hele jaar geopend zijn voor individuele bezoekers: ten minste 24 uur per week, met de mogelijkheid tot een sluitingsperiode. Een lange sluitingsperiode kan

<p>kan gemotiveerd worden vanuit de omgang met de collectie cultureel erfgoed of in het geval van een tijdelijke sluitingsperiode voor infrastructuurwerken. Andere gemotiveerde keuzes zijn ook mogelijk. Te beschrijven in de handleiding!</p> <p>Inzetten op maximale toegankelijkheid voor verschillende doelgroepen</p> <p>Beschikken over meertalige publieksinformatie</p>	<p>collectie cultureel erfgoed of in het geval van een tijdelijke sluitingsperiode voor infrastructuurwerken. Andere gemotiveerde keuzes zijn ook mogelijk. Te beschrijven in de handleiding!</p> <p>Inzetten op maximale toegankelijkheid voor verschillende doelgroepen</p> <p>Beschikken over meertalige publieksinformatie</p>	<p>gemotiveerd worden vanuit de omgang met de collectie cultureel erfgoed of in het geval van een tijdelijke sluitingsperiode voor infrastructuurwerken. Andere gemotiveerde keuzes zijn ook mogelijk. Te beschrijven in de handleiding!</p> <p>Inzetten op maximale toegankelijkheid voor verschillende doelgroepen</p>
---	--	--

Criterium 'zakelijk beheer'

Het Museumoverleg vraagt zich af of 'zakelijk beheer' de gepaste term is? Het gaat eerder over 'organisatie-beleid' of 'bedrijfsvoering'.

Het Museumoverleg pleit ervoor om hier generiek op te nemen dat er van een museum verwacht kan worden om een 'organisatie-beleid te voeren volgens de principes van integrale kwaliteitszorg en goed bestuur'.

Het Museumoverleg beseft dat er van de musea eigen inkomsten verwacht worden. Het is voor de musea niet haalbaar om – zoals bij de kunsten – een percentage eigen inkomsten te halen op de totale omzet. Als de overheid dit toch verwacht, stellen de musea voor om een percentage van de eigen inkomsten te halen op de toelage die ze van de Vlaamse overheid ontvangen.

Het Museumoverleg wijst er op dat een grote nadruk op eigen inkomsten als gevolg heeft dat ook de toegangsprijzen zullen moeten stijgen. Een hogere toegang druist evenwel in tegen het principe van maximale toegankelijkheid voor uiteenlopende doelgroepen die de musea vooropstellen. Bovendien is prijszetting doorgaans de verantwoordelijkheid van de lokale besturen en niet van de musea zelf.

De beschrijvingen over het aantal personeelsleden en hun profielen uit het CED van 2012 en het protocol van 2008 wenst het Museumoverleg te behouden, zowel voor de *landelijke* als voor de *regionale* erkenning. We zijn voorstander van een ondergrens voor wat betreft het aantal gekwalificeerde en betaalde personeelsleden.

Het Museumoverleg dringt er wel op aan dat de overheid zou nadenken over het uitwerken van een groeipad voor het aantal personeelsleden in alle musea.

Inzake personeelsbeleid benadrukken alle musea het belang van vrijwilligers, maar een vrijwilligersbeleid is geen structurele, duurzame oplossing. Het dient ter aanvulling van het vaste personeelskader.

Zie het geel voor aanpassingen.

<i>Cultureel erfgoedinstelling</i>	<i>Landelijk</i>	<i>Regionaal</i>
<p>Een organisatie-beleid voeren volgens de principes van integrale kwaliteitszorg en goed bestuur.</p> <p><i>De informatie zoals in CED 2012 kan behouden blijven.</i></p>	<p>Een organisatie-beleid voeren volgens de principes van integrale kwaliteitszorg en goed bestuur.</p> <p><i>De informatie zoals in CED 2012 kan behouden blijven.</i></p>	<p>Een organisatie-beleid voeren volgens de principes van integrale kwaliteitszorg en goed bestuur.</p> <p><i>Meer gedetailleerde informatie over personeelsbeleid, vrijwilligersbeleid, en financieel beleid worden in de handleiding besproken.</i></p>